

- prostranstve mirovoy kul'tury. Materialy XIII Kongressa MAPRYAL v 15 tomakh. Tom 10. Napravleniye 9. Metodika prepodavaniya russkogo yazyka kak inostrannogo, rodnogo i nerodnogo, 717 – 722.
12. Orlova Ye.S. (2013). Sovremennyye paradigmy lingvodidaktiki. Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N.I. Lobachevskogo, 4 (2), 366 – 372.
13. Pugachev I.A. (2011). Etnooriyentirovannyye metody v polikul'turnom prepodavanii russkogo yazyka kak inostrannogo: Monografiya. 284 s. (in Rus).
14. Tareva Ye.G. (2015). Sistema kul'turosoobraznykh podkhodov k obucheniyu inostrannomu yazyku.
15. Turkevych O. (2014). Terminy ukraiyins'koyi linhvodydaktyky na etapi harmonizatsiyi. In: Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnika». Seriya «Problemy ukraiyins'koyi terminolohiyi» №791, 32 – 35.

Непон-Айдачич Л.

*к.ф.н., доц., Національний університет «Києво-Могилянська академія»
(Україна)*

Nepor-Aidachych L.

PhD, Docent, National University of „Kyiv-Mohyla Academy” (Ukraine)

СИМВОЛІКА КВІТІВ У ПОЛЬСЬКІЙ МОВІ ТА КУЛЬТУРІ

SYMBOLISM OF FLOWERS IN POLISH LANGUAGE AND CULTURE

Автор досліджує символіку квітів у польській мові й культурі. На підставі статей «Словника народних стереотипів і символів» („Słownik stereotypów i symboli ludowych”) (том «Квіти» („Kwiaty”)) визначено, які символічні значення надаються квітці взагалі й окремим видам квітів, в яких жанрах фольклору ці значення реалізуються, що стало підставою для виникнення таких значень. Для реконструкції символічних значень використовуються як польські власне мовні, так і позамовні відомості, які засвідчують функціонування відповідного концепту в

польській культурі. На підставі зіставлення мовних образів окремих квітів та квітки загалом виявлено, що переважна більшість мовних образів квітів має як спільні із загальним концептом, так і відмінні символічні значення, деякі ж мають лише специфічні, а ще інші взагалі їх не мають. Запропоновано способи і прийоми аналізу символіки квітів у польській мові та культурі.

Ключові слова: символіка, мовна картина світу, мовний образ, концепт, польська мова, польська культура, квітка.

The author explores the symbolism of flowers in the Polish language and culture. On the basis of the articles of the Dictionary of Folk Stereotypes and Symbols („Słownik stereotypów i symboli ludowych”) (Flowers Volume („Kwiaty”)), it is determined which symbolic meaning is given to the flower in general and to certain types of flowers, in which genres of folklor et he evaluates are realized, what be came the basis for the formation of such meanings. For the reconstruction of symbolic meanings both the Polish linguistic information and the information outside the linguistic field are used, which testify to the functioning of the corresponding concept in Polish culture. Based on the comparison of the linguistic images of the individual flowers and the flower in general it is revealed that the majority of linguistic image of the flowers have both common with the general concept and different symbolic meanings, some have only specific one and others do not have them at all. Ways and technique of analysis of the symbolism of flowers in Polish language and culture are offered.

Key words: symbolism, linguistic picture of the world, linguistic image, concept, Polish language, Polish culture, flower.

Символічні значення та способи їх виявлення перебувають у колі наукових зацікавлень лінгвістів, фольклористів та фахівців із інших гуманітарних дисциплін уже тривалий час. Для етнолінгвістів реконструкція символіки певної лексеми, стереотипу чи концепту пов'язана передусім із питаннями лексичної семантики, конотації, а також із символікою знаків культури. С. Толстая писала про те, що різні властивості денотата не завжди розглядаються мовою культури в одному напрямку, не завжди об'єднуються, а також по-різному символізуються [Tolstaja 2013: 74]. С. Небжеговска дослідила залежність появи символічних значень від конотативних значень відповідних слів у

народному соннику [Niebrzegowska 1990: 37-48]. У цій та подальших працях [Niebrzegowska-Bartmińska 2013; Niebrzegowska-Bartmińska 2016a; Niebrzegowska-Bartmińska 2016b] авторка зверталася до огляду історії вивчення проблем символіки, тож ми не зупинятимемося на цьому детально. Зазначимо лише, що символіка була предметом вивчення у праці Е. Кассіпера [Cassirer 2004], окремі аспекти реконструкції символічних значень розглядали Є. Бартмінський [Bartmiński 1974], Н. та С. Толсті [Tolstoj, Tolstaja 2013], Л. Йорданська та І. Мельчук [Jordanskaja, Mielczuk 1988], Ю. Апресян [Aprisjan 1974], П. Софріч [Sofrić 1912], В. Жайворонок [Zhajvoronok 2006] та багато інших.

Ми приймаємо визначення символу, запропоноване Є. Бартмінським: «таке уявлення про предмет, яке розглядається як репрезентант іншого уявлення в межах більшої системи знаків» [Bartmiński 1996: 9], якою є культура.

У цій розвідці ми представимо символічні значення квітів у польській мові та культурі. Зазначена проблема є дуже широкою й багатоаспектною, тому тут обмежимо її висвітлення обсягом обстежуваного матеріалу завданнями. Авторський колектив «Словника народних стереотипів і символів» (до якого належу також я) у лексикографічних статтях використовує власне мовні (літературні, діалектні, історичні, етимологічні) дані про назви квітів, а також фольклорні й етнографічні відомості про квіти в польській традиційній культурі. Я проаналізувала сі словникові статті тому «Квіти» [Słownik 2019], щоб виявити: 1) які символічні значення притаманні польському мовному образу гвоздики, конвалії, незабудки; чим вони мотивуються і в яких жанрах фольклору реалізуються; 2) яку символіку має квітка (пол.*kwiat*) в польській мові й культурі; 3) які з виявлених значень представлені в мовних образах окремих квітів і яких саме.

Як згадувалося вище, реконструйовані польські мовні образи квітів представлені у вигляді окремих лексикографічних статей у томі «Квіти» «Словника народних стереотипів і символів» [Słownik 2019]. Для розробки способу аналізу символіки квітів спочатку проаналізуємо власні статті про гвоздику [Nepor-Ajdačić 2019a], конвалію [Nepor-Ajdačić

д[019b], незабудку [Nerop-Ajdačić 2019c], виокремимо їхні символічні значення, виявимо сфери реалізації цих значень, мотиваційні схеми, а також жанри, в яких вони з'являються.

У польському мовному образі гвоздики ми реконструювали такі символічні значення.

Любов, сміливість і люб'язність. Ці значення представлені у християнській традиції. Перше є спільним для всіх квітів, два інші є специфічним для гвоздики (ймовірно, сміливість співвідноситься з уявленням про те, що гвоздика (пол. *goździk* – чоловічого роду) також є чоловічою квіткою).

Червона гвоздика – символ мук Христових. Червона гвоздика – любов чиста й справжня. Символічні значення походять із християнства. Вони мотивуються тим, що аромат квітки подібний до аромату приправи гвоздики, яка нагадує формою цвяхи (пол. *gwoździe*). Це уявлене закріплене в етимології назви гвоздики. Додатково воно підкріплюється символікою червоного кольору пелюсток, який вважається кольором крові.

Кохання. Закоханість. Краса й молодість. Жіночність і дівочість. Чоловік. Усі ці значення реалізуються в польській народній традиції. Всі, крім останнього, є властивими також іншим квітам. Текстові ж реалізації відповідних символічних значень знаходимо в таких жанрах: кохання – в піснях про кохання й залицяння, закоханість – у весільних піснях, піснях про кохання й залицяння, краса й молодість – у весільних піснях, жіночність і дівочість – у весільних піснях, піснях про кохання й залицяння, баладах, чоловік – у жнивних і весільних піснях [Nerop-Ajdačić 2019a].

Польський мовний образ конвалії пронизаний кількома символічними значеннями.

Невинність і чистота, цнота. Ця символіка, властива всім квітам, представлена як у християнстві, так і в польській народній традиції, зокрема у весільних піснях і приспівках, піснях про залицяння, солдатських та воєнних піснях, баладах [Nerop-Ajdačić 2019b].

Символіка Ісуса Христа, його приходу на землю та воскресіння, образу Матері Божої та її чистоти характерна християнській традиції. Перше значення пов'язане з походженням назви квітки [Nerop-Ajdačić 2019b: 117]. Марійна символіка мотивується білосніжністю пелюсток конвалії та солодким запахом квітки.

Симпатія. Безсмертя кохання. Названі значення представлені в польській народній традиції: перше з них підтвержене етнографічними записами, а друге (спирається на мотив про те, що конвалії виростають на могилах загиблих закоханих) представлено у баладах, родинних піснях, піснях про кохання й залицання [Nerop-Ajdačić 2019b].

Образ незабудки в польській мовній картині світу виявляє кілька символічних значень [Nerop-Ajdačić 2019c], які, на відміну від гвоздики й конвалії, закріплені виключно в польській народній традиції, не знаходячи відображення в християнстві.

Усі символічні значення незабудки можна розподілити на спільні з іншими квітами та специфічні. До перших належать – доброзичливе кохання, пам'ять про померлих, дівочість (письмова селянська поезія), мала батьківщина, польський пейзаж (патріотичні пісні, етіологічні легенди, письменна селянська поезія), хороший знак уві сні (етнографічні записи). Другі значення спираються на асоціативний зв'язок незабудки з очима: вірність у коханні (пісні про кохання), довга пам'ять про кохану особу (мова квітів), очі (дитячі віршики, казки, побутові розповіді), очі неба (етнографічні записи, побутові розповіді).

На підставі лексикографічної статті KWІAT Катажини Пророк ми уклали перелік символічних значень, які надаються в польській мові й культурі квітці (пол. *kwiat*). Тож, квітка є символом

1. весни,
2. молодості,
3. краси,
4. ніжності,
5. невинності (зокрема, білі квіти),
6. минулості,

7. кохання,
8. жіночності, дівочості, незайманості,
9. чистоти, невинності, Божої Матері,
10. свободи,
11. самотності,
12. чоловіка (метафорично також використовується для позначення чоловічого статевого органу).
13. Квіти, які кидають під ноги, є різновидом вшанування людини.
14. Квіти, які висаджують чи кладуть на могилах, символізують пам'ять про померлих.
15. Квіти (особливо польові) асоціюються з «малою бітьківщиною», рідним домом,
16. можуть бути хорошим або поганим знаком у соннику [Prok 2019i: 11-13, 30-31].

Порівнявши ці символічні значення з тими, які презентують досліджені нами гвоздика, конвалія, незабудка, ми виявили, що лише деякі з них реалізуються останніми. Так символічне значення молодості, краси, чоловіка презентує лише гвоздика; значення невинності – лише конвалія; значення збереження пам'яті про померлих, а також малої батьківщини – лише незабудка; значення кохання – гвоздика (+ закоханість) та конвалія (+ симпатія), значення жіночності, дівочості, незайманості – гвоздика та незабудка; чистоти, невинності, Божої Матері – гвоздика, конвалія. Решта символічних значень польського мовного образу квітки не була реалізована в образах гвоздики, конвалії, незабудки.

Аналіз усіх лексикографічних статей у томі «Квіти» [Słownik 2019], присвячених польським мовним образам окремих квітів, дозволив укласти перелік реалізацій ними виявлених у загальному образі квітки символічних значень.

1. Весна – фіалка (пол. *fiołek*), калюжниця (пол. *kaczeniec*), водяна лілія (пол. *lilia wodna*), нарцис (пол. *narcyz*), примула (пол. *pierwiosnek*), stokrotki (пол. *stokrotka*), пролісок (пол. *śnieżyczka*).

2. Молодість – гвоздика (пол.*goździk*), аспарагус (пол. *asparagus*), лаванда (пол. *lawenda*), лілія (пол. *lilia*), водяна лілія (пол. *lilia wodna*), примула (пол. *pierwiosnek*), троянда (пол. *róża*).

3. Краса – гвоздика (пол. *goździk*), волошка (пол. *chaber*), фіалка (пол. *fiolatek*), жоржина (пол. *georgia*), лілія (пол. *lilia*), нарцис (пол. *narcyz*), півонія (пол. *piwonia*), троянда (пол. *róża*).

4. Ніжність – волошка (пол. *chaber*).

5. Невинність (зокрема, білі квіти) – конвалія (пол. *konwalia*), фіалка (пол. *fiolatek*), лілія (пол. *lilia*), примула (пол. *pierwiosnek*).

6. Минущість – айстра (пол. *aster*), нарцис (пол. *narcyz*), тюльпан (пол. *tulipan*).

7. Кохання – гвоздика (пол. *goździk*), конвалія (пол. *konwalia*), аспарагус (пол. *asparagus*), лаванда (пол. *lawenda*), лілія (пол. *lilia*), троянда (пол. *róża*).

8. Жіночність, дівочість, незайманість – гвоздика (пол.*goździk*), незабудка (пол. *niezapominajka*), аспарагус (пол. *asparagus*), братки (пол. *bratek*), волошка (пол. *chaber*), хризантема (пол. *chryzantema*), фіалка (пол. *fiolatek*), жоржина (пол. *georgia*), лаванда (пол. *lawenda*), лілія (пол.*lilia*), настурція (пол. *nasturcja*), півонія (пол. *piwonia*), троянда (пол. *róża*), стокротки (пол. *stokrotka*), верес (пол. *wrzos*).

9. Чистота, невинність, Божа Мати – гвоздика (пол. *goździk*), конвалія (пол. *konwalia*), незабудка (пол. *niezapominajka*), волошка (пол. *chaber*), лаванда (пол. *lawenda*), лілія (пол. *lilia*), нагідки (пол. *nagietek*), нарцис (пол. *narcyz*), примула (пол.*pierwiosnek*), півонія (пол. *piwonia*), троянда (пол.*róża*).

10. Свобода – немає реалізацій у символіці окремих квітів.

11. Самотність – немає реалізацій у символіці окремих квітів.

12. Чоловік – гвоздика (пол.*goździk*), фіалка (пол. *fiolatek*), тюльпан (пол. *tulipan*).

13. Символ вшанування – немає реалізацій у символіці окремих квітів.

14. Збереження пам'яті про померлих – незабудка (пол. *niezapominajka*), хризантема (пол. *chryzantema*), лілія (пол. *lilia*).

15. Мала батьківщина – незабудка (пол. *niezapominajka*), волошка (пол. *chaber*), stokrotki (пол. *stokrotka*).

16. Хороший або поганий знак у соннику: хороший – незубудка (пол. *niezapominajka*), лілія (пол. *lilia*), троянда (пол. *róža*); поганий – хризантема (пол. *chryzantema*).

Як видно з наведеного переліку, символічні значення самотності й шанування особи не представлені в мовних образах окремих квітів. Водночас в останніх наявні символічні значення, які не були виявлені при реконструкції польського мовного образу квітки. Далі ми наводимо специфічні символічні значення окремих квітів у польській мові й культурі.

Аспарагус символізує вірність, родючість [Prorok 2019b: 57].

Айстри уособлюють зірки, осінь [Prorok 2019c: 61].

Братки виступають знаком братерства, дружби, родинних почуттів, а також заздрості мачухи, двостатевості, містичної пари дня й ночі, смерті, вдови, ночі, роздумів [Szadura 2019a: 67-68].

Волошка є атрибутом польових демонів [Piekarczyk, Szadura 2019: 80-81].

Хризантеми є символом сонця, а водночас Свята померлих і смерті [Prorok 2019d: 85-86].

Фіалка втілює скромність, сум за коханою людиною, смерть, жалобу, Ангелів. Біла фіалка – це зрада [Bielak 2019a: 87], запашна фіалка – маленький Ісусик, а також сум за коханою особою, легковажність [Bielak 2019a: 91].

Гортензія – рокова рослина, яка викликає нещастя [Prorok 2019f: 109].

Калюжниця асоціюється зі світлом, сонцем, золотом [Prorok 2019g: 112].

Лілія наділена багатьма значеннями: щастя, радість, божественність, святість, атрибут Ісуса, Матері Божої, Віфлеємської зірки, Ангела, чоловічих і жіночих святих [Niebrzegowska-Bartmińska 2019a: 141], смерть

[Niebrzegowska-Bartmińska 2019a: 132]. Вона символізує святих, молодят [Niebrzegowska-Bartmińska 2019a: 141], сміливість, правоту, рух у вірному напрямку [Niebrzegowska-Bartmińska 2019a: 142].

Водяна лілія представляє гнучкість, свіжість [Niebrzegowska-Bartmińska 2019b: 161].

Нагідки в християнстві є символом звернення душі до Бога й освячення її Святим Духом [Prolok 2019m: 166].

Нарцис у польському мовному образі світу втілює пам'ять про повстання у варшавському гетто (19 IV 1943) [Kaczan 2019a: 173].

Настурція уособлює сонце, півня, який також асоціюється з сонцем [Szadura 2019b: 178].

Примула є символом втілення Христа, надії, а також пов'язується зі святими, напр. Агнешкою [Kaczan 2019b: 189, 192].

Півонія має значення спасіння [Kaczan 2019c: 195], краси як дівчини, так і хлопця, щастя [Kaczan 2019c: 198].

Переліска є символом Святої Трійці [Prolok 2019n: 201].

Троянда означає щастя [Niebrzegowska-Bartmińska 2019c: 203]. Її пов'язують із небом, райським садом. Квітка представляє Великдень, сонце; божественність, святість, ідеальну красу; символізує Марію й Ісуса; святих; є знаком мук святих жінок; символізує матір [Niebrzegowska-Bartmińska 2019c: 203]. Також троянда втілює повноту життя, радості, щастя, добробуту, але й труднощів долі, сенсів завершення буття. Білі троянди означають смерть [Niebrzegowska-Bartmińska 2019c: 216-217].

Стокротки асоціюються зі скромністю [Kaczan 2019d: 243, 248].

Тюльпан символізував келих Христа [Kaczan 2019e: 252].

Верес означає смерть, смуток, ностальгію; пов'язується з неврожаєм, бідністю [Prolok 2019q: 257]; є квіткою осені [Prolok 2019q: 261].

Анемона – символ крові святих, пролитої за віру [Bielak 2019c: 265].

Як видно з наведених відомостей, майже всі квіти наділяються в уявленнях носіїв польської мови й культури символічними значеннями, які є як спільними для них і для образу квітки, так і притаманними лише їм.

Прито гортензія, переліска й анемона мають лише специфічні, відмінні від інших квітів й квітки загалом, образні асоціації.

Необхідно зазначити, що серед рослин, описаних в етнолінгвістичному словнику [Słownik 2019] є також такі, які категоризуються носіями польської мови як квіти, проте символічними значеннями не наділяються взагалі. До них належать чорнобривці (пол. *aksamitka*), кмин (пол. *kocanka*), матіола (пол. *maciejka*), пеларгонія (пол. *pelargonja*), сон-трава (пол. *sasanka*).

У запропонованій розвідці ми здійснили аналіз польських мовних образів квітів. На підставі образів гвоздики, конвалії, незабудки ми запропонували спосіб вивчення символіки окремих рослин, який передбачає кілька етапів: 1) реконструкцію комплексу символічних значень; 2) виявлення сфери їх реалізації; 3) дослідження мотивації виникнення символіки; 4) опис жанрів текстових підтверджень символічного розуміння.

Уклавши перелік символічних значень, властивих польському мовному образу квітки (як загального концепту), ми проаналізували які з цих значень представлені в мовних образах гвоздики, конвалії та незабудки, а які є специфічними для останніх. Таким чином запропоновано іще один прийом аналізу символіки гіпонімів і гіперонімів.

Наступним етапом порівняльного вивчення символіки стало вивчення, в мовних образах яких саме квітів реалізуються значення, властиві уявленню про квітку як гіперонім. Таким чином було встановлено, що переважна більшість окремих квітів мають символічні значення як спільні, так і відмінні від значень квітки у загальному розумінні. Натомість гортензія, переліски, анемона виявили лише специфічні значення. А чорнобривці, кмин, матіола, пеларгонія, сон-трава в польській мові й культурі взагалі позбавлені символічних значень.

Запропоновані способи й прийоми етнолінгвістичного вивчення символіки квітів у польській мові й культурі можуть бути застосовані наскрізно для всього масиву образів рослин, які категоризуються як квіти, що дозволить створити цілісну картину мотиваційних схем, сфер вияву,

жанрових реалізацій символічних значень. У подальшому подібне дослідження можна розширити за рахунок здійснення порівняння з відповідними сегментами мовних образів квітів на ґрунті інших слов'янських мов і культур.

REFERENCES:

1. Apresjan J. (1974). *Leksicheskaja semantika*. Moskva. (in Rus.)
2. Bartmiński J. (1974). „Jaś koniki poił”. *Uwagi o stylu erotyku ludowego*. *Texty*, 2, 11-24.
3. Bartmiński J. (1996). O „Słowniku stereotypów i symboli ludowych. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych. Koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska*, t. I. Kosmos, cz. 1: Niebo, światła niebieskie, ogień, kamienie. Lublin, 9-34.
4. Bielak A. (2019a). *Fiołek*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska*, t. II: *Rośliny*, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 87-96.
5. Bielak A. (2019b). *Pelargonja*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska*, t. II: *Rośliny*, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 187-188.
6. Bielak A. (2019c). *Zawilec*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska*, t. II: *Rośliny*, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 265-267.
7. Cassirer E. (2004). *Symbol i język*, Poznań.
8. Jordanskaja L., Mielczuk I. (1988). *Konotacja w semantyce lingwistycznej i leksykografii* In: *Konotacja*, pod red. J. Bartmińskiego, Lublin, 9-34.
9. Kaczan A. (2019a). *Narcyz*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska*, t. II: *Rośliny*, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 172-175.
10. Kaczan A. (2019b). *Pierwiosnek*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska*, t. II: *Rośliny*, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 189-193.
11. Kaczan A. (2019c). *Piwonia*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych*. (2019) *Koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska*, t. II: *Rośliny*, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 194-200.
12. Kaczan A. (2019d). *Stokrotka*. In: *Słownik stereotypów i symboli ludowych /*

- koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 242-249.
13. Kaczan A. (2019e). Tulipan. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 252-256.
14. Nepop-Ajdačić L. (2019a). Goździk. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 99-108.
15. Nepop-Ajdačić L. (2019b). Konwalia. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 116-122.
16. Nepop-Ajdačić L. (2019c). Niezapominajka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 180-186.
17. Niebrzegowska S. (1990). Potoczne konotacje słowa a znaczenia symboliczne w senniku ludowym. *Etnolingwistyka*, 3, pp. 37-48.
18. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2016a). Gatunkowe uwarunkowania znaczeń symbolicznych, *LingVaria*, 2 (22), 203-224.
19. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2019a). Lilia. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 132-158.
20. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2019b). Lilia wodna. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 159-161.
21. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2019c). Róża. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 203-238.
22. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2016b). Symbolika płodnościowa w polskim folklorze, *Etnolingwistyka*, 28, 207-226.
23. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2019d). Śmietannik. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 162.
24. Niebrzegowska-Bartmińska S. (2013). Ustalenie znaczeń symbolicznych w słowniku etnolingwistycznym, *LingVaria*, 1(15), 127-144.
25. Piekarczyk D., Szadura J. (2019). Chaber. In: Słownik stereotypów i symboli

- ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 71-84.
26. Prorok K. (2019a). Aksamitka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 56.
27. Prorok K. (2019b). Asparagus. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 57-58.
28. Prorok K. (2019c). Aster. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 59-61.
29. Prorok K. (2019d). Chryzantema. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 85-86.
30. Prorok K. (2019e). Georginia. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 97-98.
31. Prorok K. (2019f). Hortensja. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 109.
32. Prorok, K. (2019g). Kaczeniec. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 110-113.
33. Prorok K. (2019h). Kocanka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 114-115.
34. Prorok K. (2019i). Kwiat. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 11-55.
35. Prorok K. (2019k). Lawenda. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 123-130.
36. Prorok K. (2019l). Maciejka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 165.

17. Prorok K. (2019m). Nagietek. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 166-171.
18. Prorok K. (2019n). Przyłaszczka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 201-202.
19. Prorok K. (2019o). Sasanka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 241-242.
20. Prorok K. (2019p). Śnieżyczka. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 250-251.
21. Prorok K. (2019q). Wrzos. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 257-264.
22. Słownik stereotypów i symboli ludowych. (2019) Koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin.
23. Sofrić P. (1912). Glavne bilje u narodnom verovanju i pevanju kod nas Srba. Beograd. (in Serb.)
24. Szadura J. (2019a). Bratek. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 62-70.
25. Szadura J. (2019b). Nasturcja. In: Słownik stereotypów i symboli ludowych / koncepcja całości i redakcja J. Bartmiński, zastępca redaktora S. Niebrzegowska-Bartmińska, t. II: Rośliny, cz. 3: Kwiaty. Lublin, 176-179.
26. Tolstaja S. (2013). Postulaty moskovskoj etnolingvistiki. In: Tolstoj, N., Tolstaja, S. Slavjanskaja etnolingvistika. Voprosy teorii. Moskva, 67-82. (in Rus.).
27. Tolstoj N., Tolstaja S. (2013). Slavjanskaja etnolingvistika. Voprosy teorii. Moskva. (in Rus.).
28. Zhajvoronok V. (2006). Znaky ukrajins'koji etnokul'tury. Slovnyk-dovidnyk. Kyjiv. (in Ukr.).